

Veehandel als bloedserieus spel

OSSENMARKT

- Zwolle kent sinds de middeleeuwen veemarkten: op de Ossenmarkt, Blijmarkt en De Brink. Halverwege de negentiende eeuw verhuisden de beesten naar de huidige Harm Smeengekade. Deze markt groeide, binnen dertig jaar, van 6585 naar 53.000 runderen in 1880.
- Op 30 april 1931 werd de nieuwe veemarkt in de polder Blalo, rond de huidige Ijsselhallen, geopend. De eerste Ijsselhal stond er in 1971.
- Samen met Den Bosch, Utrecht en Leeuwarden behoorde de Zwolse veemarkt tot de grootste vier van het land.
- In 2001 kwam er een eind aan ruim zeven eeuwen veehandel in de Overijsselse hoofdstad.

door Marion Groenewoud

De petten, sigaren, bruine stokken, half-lange stofjassen, klompen, koeien en de mest. Sinds 2001 bestaat de grote Zwolse veemarkt niet meer. Al twaalf jaar is het handjevat op het terrein bij de Ijsselhallen verstormt. Het gevaar van MKZ, mond- en klauwzeer, maakte twaalf jaar geleden definitief een eind aan de grootschalige veeverkoop. Fotograaf en documentairemaker Gerard Kuster (65) was in de jaren tachtig vaak op de markt te vinden. 's Ochtends vroeg, vanaf een uur of zes tot negen. De koehandel was een bloedserieuze zaak maar ook een spel. Kuster had vooral oog voor de karakteristieke koppen en de ruwe handen van de veehandelaren en de boeren. Hij bundelde zijn oude foto's in een boek dat deze week uitkwam. „Ik deed mijn oudste kleren en rubberen laarzen aan. Zo leek het net of ik erbij hoorde”, vertelt Kuster

die al lang in Hengelo woont maar destijds in Zwolle leefde. „Ik stond tussen de mannen en maakte een praatje, in een half Zwols dialect.” Volgens zijn toenmalige buurman beheerste hij de streektaal net niet. Maar met zijn Twentse afkomst, geboren en opgegroeid in Enschede, kwam hij een eind. „Nee, ik heb me nooit voorgedaan als potentiële koper want ik was veel te bang dat ik met een koe naar huis moest. We woonden in een nieuwbouwwijk in Zwolle-Zuid, dus dat was geen optie.” Zijn kleine camera hield hij onopvallend bij zich. „Het viel niemand op dat ik fotografeerde. De meeste mannen zagen het niet. En als ik vroeg om toestemming was het prima. Het kon er onderling wild en fel aan toe gaan. Maar de gesprekken leken ruwer dan ze werkelijk waren. De sfeer was energiek en bovenal zeer gemoedelijk. Ik heb er veel aardige mannen getroffen. Na verloop van tijd kennen ze je en hoor je er een beetje bij.” Contacten heeft hij er niet aan overge-

houden. Wel hoopt hij met zijn twee boeken, één in kleur en één zwart-wit, dat er namen boven komen van de geportretteerden. „Misschien zijn er mensen die zichzelf, hun vader of oom herkennen. Bij een tweede druk of in het geval van een eventuele tentoonstelling zou ik graag betrokken spreken.” Hij stelde graag scherp op de koppen. Fanatiek de sigaret samengeknepen tussen de lippen of ontspannen wangen rond een dikke sigaar. En hij had oog voor de handen. Grijpend naar de uiers, leunend op de stok en opgeheven om de koop te bezegelen. Op bijna alle foto's figureren petten. Geruit, bruin en grijs, met de klep een tikkeltje scheef. En de lange stofjassen, over de dagelijkse kleding, overheersen in blauw en beige. Soms in de hoofdrol maar meestal als decor functioneren de koeien. Zwart-wit en roodbont, melkkoeien en vleeskoeien. Met touwen gebonden aan ijzeren hekken. Op de grond ligt stro en natte mest. „Het kon er spekglad

zijn”, herinnert Kuster zich. „Je glibberde alle kanten op. De mannen bonden het touw nooit om de pols maar hielden het losjes in de hand. Als een koe of stier er vandoor wilde, hield je hem toch niet tegen.” Kuster zag hoe de veemarkt een belangrijke ontmoetingsplek vormde voor boeren uit de wijde regio. „Natuurlijk werd er een flinke borrel gedronken, vaak al voor aanvang. Je rook wel eens een drankkegel. Maar die taferelen heb ik nooit gefotografeerd. Dat vond ik te privé en nauwelijks interessant. Mij ging het om het buitengebeuren. De opkomende zon, de miezerige regen en de onverstoerbare kerels met hun handel. De opheffing van de veemarkt betekende het eind van hun zakelijke en sociale contacten. Voor veel boeren en handelaren moet het een groot gemis zijn geweest.”

Veemarkt Zwolle 1984-1987, in twee delen. Euro 38,60 per deel via www.gerardkuster.nl